

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: B. Denys, Klapprozenlaan 13, 8210 Loppem-Zedelgem

SEPTEMBER 2000 – 21ste JAARGANG – Nr 3

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
“PASTOOR RONSE”

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Vandaele Freddy	De wijk Heidelberg te Loppem in de jaren vijftig	83
Denolf Noël	Edmond Vanrafelghem, Zedelgems legionair in het Nederlands leger (1893-1897)	98
Cappon Géry	De kapel ‘de Noordwandeling’ in Zedelgem	107
Denys Bertrand	Zedelgem ‘In de Steigers’	115
	Wandelen te Zedelgem	118
	“Artiriacum” van de pers	120
	Van boter tot bier – Ons uitstapje naar Diksmuide (3 september 2000)	121

SEPTEMBER 2000 – 21ste JAARGANG – N° 3

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13, 8210 Loppem
Patrick Arnou	B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Johan Braet	Wantestraat 136, 8310 Assebroek
Géry Cappon	Patrijzenhoek 9, 8210 Zedelem
Victor Deceuninck	Xaverianenstraat 3, 8200 St.-Michiels
Filip Demeyer	Aartrijkestraat 18, 8211 Aartrijke
Jef Depuydt	Eernegemstraat 6, 8211 Aartrijke
André Ramon	Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke

Lidmaatschap: 300 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Secretariaat:

A. Ramon, Prof. Nelisstraat 20, 8211 Aartrijke
Tel.: 050 / 20 94 95 – Fax: 050 / 20.94.95

Abonnementen:

P. Arnou, B.J. Lievensstraat 12, 8210 Zedelgem
Tel.: 050 / 20 98 58 – Fax: 050 / 20 95 01

Studies verschijnen in "Zilleghem" of uittreksels daarvan, mogen niet gebruikt noch aangehaald worden zonder te verwijzen naar dit tijdschrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikels

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

DE WIJK HEIDELBERG

TE LOPPEM IN DE JAREN VIJFTIG

Freddy Vandaele

1. Heidelberg, van huis tot huis.

Ik zag het levenslicht op de wijk "Heidelberg", in het rijhuis nummer 138C – later 69, nu 97 – langs de Torhoutsesteenweg, waar ik mijn jeugd doorbracht.

Ik heb er de evolutie en de verdere modernisering meegemaakt: de vervanging van de bonkige kasseiweg door een gladde driebaksbaan, de opkomst van de televisie waarbij we ons vergaapten aan een zwart-witte "Schipper naast Mathilde" en dito "Bonanza", de aanleg van een rioleringsnet en de demping van de vette grachten.

Het was nog de tijd dat beenhouwer Meuleman op zaterdagavond persoonlijk de "commande" kwam opnemen, de bakker van "Ons Brood" verzorgde nog zijn broodronde met paard en kar, en in het kruidenierswinkeltje van Marie Klerck's vond je nog geen voorverpakte waren: koffie, bloem en zelfs mosterd waren enkel 'in gewicht' beschikbaar.

Buitenstaanders noemden mijn grootouders Felix en Romanie, maar in de familie zei iedereen vader en moeder. Dat hoorde zo!

Vader Felix en moeder Romtje waren oud maar hadden een jeugdig hart; zij klaagden niet en voelden zich gelukkig tussen hun kinderen en kleinkinderen. En wat vooral belangrijk was: vader en moeder hielden de familie bij elkaar!

Romanie Cools & Felix Vandaele

Vader Felix is net geen 100 jaar geworden. Op zijn 14de jaar begon hij te roken en is er nooit meer mee gestopt; ik heb hem in elk geval nooit zonder pijp gezien, genietend in “zijn” zetel naast de Leuvense stoof. Hij droeg bijna altijd zijn “klakke”, die hij (uitzonderlijk!) eens als tuchtmiddel moest hanteren tegen zijn “bende” Vandaele-kleinzonen! Uit zijn Franse “beetekampanje” hield hij een goed mondje dito-Frans over, en was ook niet verlegen om een hartig lied. Hij was een gesmaakt verteller en een echte plager, in dit opzicht zeker een Vandaele! Zoals veel van zijn tijdgenoten heeft hij gewroet voor zijn groot gezin toen hij nog te Zedelgem in het “vuul huzetje” woonde. Ik hoor hem nog vertellen dat hij – toen hij optrok naar Frankrijk – een dag en een

nacht te voet moest gaan. Ook werkte hij – zoals zijn voorouders – bij de boeren, en hoedde nog de schapen bij de Paters van de abdij van Zevenkerken. Vader Felix behoorde nog tot het taaie ras van de Vlaamse “Flandriens”: zelfs naar Loppen en Sint-Michiels ging hij te voet; bij het dwarsen van de Torhoutsesteenweg werd hij, toen hij reeds meer dan 80 jaar oud was, aangereden en meegesleurd door een auto; ondanks een gebroken heup is hij vrij goed hersteld.

Samen hebben we eens in de Sint-Jozefskliniek gelegen: grootvader en kleinzoon op dezelfde kamer, zelfs vreemden kwamen zich van deze “curiositeit” vergewissen!

Moeder “Romtje”, mijn meter, heb ik niet zo lang gekend. Toen ik 9 jaar was, overleed ze zoals ze geleefd had: stil, zachtjes, uitdovend als een kaars. Toch herinner ik mij haar heel goed: een freel vrouwtje met sneeuw witte haren, geen sterke gezondheid maar altijd welgezend en bekommerd om de familie. Als wij (weeral!) iets mispeuterd hadden, zochten wij steun en bescherming bij moeder, die met haar moreel gezag de scherven lijmd. Zij hield van een kaartje leggen en kon onderhoudend en smaakvol vertellen.

Ja, het was goed wonen op onze wijk, eigenlijk niet meer dan een straat zoals zovele in Vlaanderen, met een huizenrij aan weerszijden. Een “Niemandland” tussen Zedelgem en Loppem-dorp, waartoe wij geografisch behoorden en er ook lagere school liepen.

De bewoners in hun omgeving zie ik nog voor mij alsof het pas gisteren was: de verste bewoners waren de paters van “Ter Loo”, de oude heerlijkheid met daarnaast de “hofstee” van boer (Vande)kerkchove. Een onbebouwd terrein vormde de verbinding

met de rij huizen, beginnend met de woning van de familie Doom: vader Richard dreef een kolenhandel en dochter Julia was eigenlijk haarkapster maar hield ook nog een bescheiden kruidenierswinkel. De gezinnen Julien Neels – “Vontje” (Yvonne) Dhondt enerzijds, en Maurice en Madeleine Werbrouck anderzijds, betrokken het tweewoonstje ernaast. Vervolgens had men de “bolletra”, het huis, de herberg en de smidse van de “Smet” Vermeersch en zijn echtgenote, de “Smessebazinne”, die de gevleugelde woorden sprak: “ik goan ’t nooit verget’n, oe was da alweere da?” Twee herbergen lagen ernaast: die van Deleu’s en Mylle’s, genoemd naar hun uitbaters.

Smidse René Vermeersch tijdens W.O.I (verz. Rich. Vermeersch)

Langs de kasseiweg naar Zedelgem herinner ik mij nog de statige boerderij van "Saaten" Carolus Kempe en boerin Alice, afkomstig van Maldegem. Zij sprak over de "voisters" en de "zweuns". Verderop aan de overzijde woonden Marcel Tandt en echtgenote Alice op hun hofstede. Op woensdagnamiddag moesten wij, jonge knapen, er steeds de bestelling "beste" boter van de familie ophalen, waarbij wij steevast een keteltje met gratiskarnemelk kregen voor vader en moeder.

Maar laten wij terugkeren naar de "Heidelberg", om er onze huis-aan-huis wandeling voort te zetten.

De garage van Cyriel Naessens is het eerste huis aan de overkant, je kon er terecht voor onderhoud en herstelling van allerhande rollend materiaal. Van de tweewoonst ernaast blijven de bewoners voor mij nobele onbekenden, die opgegaan zijn in de nevelen van het verleden. Het volgende huis, zijnde de reeds geciteerde kruidenierswinkel van Marie "Klercks" (Declercq), werd bewoond door "Risten" Richard Vercruysse – Marie Declercq en kinderen Norbert, Noëlla en Gilbert, vervolledigd door een inwonende tante Martha, zuster van Marie. Je kon er terecht voor "koloniale waren", maar ook voor de allerlaatste nieuwtjes, die er op een 'eeuwig stilzwijgen' tussen de huisvrouwen uitgewisseld werden. Het woord crisis bestond nog niet en iedereen was gekend, dus kon je van een ruim krediet genieten en je inkopen laten "aantekenen" voor latere betaling. Slechte betalers werden echter prompt en onverbiddeijk te schande gemaakt door de buurt: eerlijk is eerlijk!

Jules Aneca, metser van beroep, en zijn echtgenote Marie, bewoonden het tweede deel van de tweewoonst. Het is mij levendig bijgebleven hoe hij het Maria-kapelletje, naast de weg naar "Zillegem-platse", verplaatst en hermetst heeft.

Het kapelletje langs de Loppemsestraat gemetseld door Jules Aneca.

(Foto V. Deceuninck)

Vier gezinnen en drie generaties VANDAELE bevolkten de “Heidelberg”: grootouders Felix Vandaele – Romanie Cools woonden in een “annex” tussen de tweewoonst van hun zoons, enerzijds de familie Cyriel Vandaele-Margueritte Dewitte, anderzijds het gezin Karel Vandaele-Rachel Cappelier met zes kinderen, mijn neven en nichten: Olga,

Herman, Fernand, Bertrand, Rita en Frans. Deze “Vandaeeltjes” hadden er als burens Jules en Marie Aneca, en “Gusten” en Agnes Moeyaert – Rogiers.

“Den Bruggelink” en zijn “madamtje” – ‘what’s in a name – bewoonden het volgende huis, het enige in de rij met een platte bedekking van gegolfde cementplaten. Slechts later ben ik te weten gekomen dat hij Alfons Schoonbaert heette, zijn afkomst is zonder meer duidelijk. Haar naam is tot op heden een geheim gebleven, maar denkkelijk was zij van Franse afkomst.

“Neetje” René Steelandt, echtgenote Urbanie, en dochter Gisela woonden ernaast. Nu ontmoeten we twee merkwaardige figuren: “Teur Grande”, Arthur Degrande en Amelie, zijn wederhelft, op zijn zachtst uitgedrukt, krenterige naturen.

De dorstigen laven – Richard Doom aan de herberg “De Watermolen”
rechtover de dreef naar Zevenkerken.-(Verz. Rich. Vermeersch)

In het volgende huis, toen huisnummer 138, werd ik geboren en heb er mijn jeugd doorgebracht: een statige tweewoonst met 2 verdiepingen, veel ruimten en kamers, een diepe kelder een “eindelozes” zolder. Sedert mijn jeugd ben ik er niet meer binnen geweest, maar ik vergeet nooit de zorgeloze tijd die ik er doorbracht met mijn vader, moeder en zuster.

Het andere gedeelte van de tweewoonst werd bevolkt door 10 personen: het gezin Valère en “Liestje” Alice Naessens met hun 8 kinderen: Pierre, Paul, Lydia, Isabelle, Arnold, Lena, André en Jozef. Samen hebben we regelmatig de buurt “op stelten gezet” met allerhande kattenkwaad en fratsen; de “Naessensgasten” en de Vandaeltjes” lieten zich nooit onbetuigd. Vooral “Teur” en Amelie – hoe kan het anders – waren regelmatig het mikpunt van allerhande plagerijen.

Kamiel Vercruysse, rijwielhandelaar en –hersteller, en echtgenote Brigitta waren onze andere burenen. Uit hoofde van zijn beroep heeft hij menig kind, waaronder mijzelf, bevrijd uit de spaken van de fiets waartussen het in een onbewaakt ogenblik geklemd geraakt was.

Als een echte kindervriend richtte hij ook “zakloopkoers” in voor het jonge volkje met echte geldprijzen tot...1 frank voor de winnaars. En na de inspanning bakte Brigitta pudding voor iedereen. met pijn in het hart zag ik na zijn overlijden de ganse voorraad van zijn fietsenwinkel en werkplaats in een openbare “venditie” verdwijnen. Aansluitend is zijn weduwe verhuisd en het reeds vermelde gezin Vercruysse – Declercq nam z’n intrek in deze ruime “commerciëwoning”. Zo kregen wij nieuwe burenen en een kruidenierswinkel naast de deur.

Bij hen bleef het in de familie, namelijk “Berten” Albert Vercruysse en schoonzuster Maria Bonne, die in het aangebouwde huis met stallingen een meelhandel en veebedrijf uitbaatten.

Een jaarlijks terugkerend “evenement” was het dorsen van de oogst, waarbij de burenen een handje toestaken: de tractor zorgde met draaiende motor voor de nodige energie, en bracht zo via een lange aandrijfriem de dorsmachine in werking. Vlijtige helpers gooiden de schoven in de pletter, die letterlijk het kaf van het koren scheidde. Onderaan werd het graan in zakken opgevangen en het kaf op een hoop gespoten. Op de “doeninge” van Berten en Maria hebben wij menig uur rond deze “wonderlijke uitvinding” doorgebracht, vol bewondering voor dit vernuftige mechanisme.

Verderop stond een tweewoonst, tevens het laatste huis. De eerste deelwoning had het gezin “Mon” Edmond en Adrienne Vyncke als bewoners. Adrienne was, zoals genoemd wordt, op zijn minst

volslank! Ernaast leefden “Gustje” August en Octavie Vercruysse – Calleeuw. Zij lagen mij persoonlijk zeer nauw aan het hart; Octavie was als het ware mijn tweede moeder, en ik heb er veel aangename uren en dagen doorgebracht. Met de boerderij van “Rosseels”, tegenover “Ter Loo”, zijn we aan het eindpunt van onze rondgang.

Bij deze mijmeringen voel ik mij een beetje weemoedig: de oudere generaties zijn gestorven, anderen zijn weggetrokken en nieuwe mensen vestigden zich in hun huizen.

De tijd staat niet stil, herinneringen vervagen – mooie en sombere – maar helemaal vergeten kan men zeker niet!

2. De abdij van Zevenkerken.

De bewoners van de “Heidelberg” hebben steeds een grote verbondenheid gehad met de abdij en de monniken van Zevenkerken. In feite fungeerde ze als parochiekerk en de boerderij van Broeder Felix verschaftte werk, zo ook aan mijn grootvader die er de schapen hoedde. Ook mijn moeder is lang actief geweest als poetsvrouw in de gastenvertrekken van de abdij; ze hielp eveneens in het restaurant van het “Benedictusheem”, zo ook mijn tante Marie-Louise. Ook herinner ik mij dat mijn neven Herman, Bertrand, en misschien ook Frans de zondagsmissen “dienden”. Lang geleden hebben mijn vader en moeder ook in het koor gezongen dat de “volksmissen” opluisterde. De abdij werd rond de eeuwwisseling opgericht onder impuls van Joseph, zoon van burgemeester Charles van Caloen en gravin Savina de Gourcy-Serainchamps. Hij was als benedictijnermonnik binnengetreden te Maredsous, onder de kloosternaam Dom Gerard, en werd er vier jaar later prior. Paus Leo XIII riep hem

naar Rome, met de opdracht in 1893 naar Brazilië te vertrekken, en er het kloosterleven nieuw leven in te blazen in de abdijen van de benedictijnenorde. Hij verkreeg ook de toelating van Rome om de Sint-Andriesabdij opnieuw op te richten. Zij was in 1100 gesticht door graaf Robrecht van Jeruzalem, maar werd tijdens de Franse revolutie gesloopt. De abdijkerk wordt gevormd door zeven kerken, met de Romaanse basilicakerk als middelpunt.

In mijn jeugd vormden de abdij, de school, de abdijshoeve, de omliggende landerijen en uitgestrekte bossen nog één geheel. Gedurende de vakantiemaanden hebben de “Vandaeltjes” dikwijls rondgedwaald in de bossen. Niets verstoorde de stilte, buiten het eentonig luiden van de klokken, die de monniken oproepen tot gebed en bezinning. De bewoners van de “Heidelberg” en de “Veldhoek” vervulden er hun zondagsplicht; op vraag van de talrijke duivenliefhebbers werd ’s zomers zelfs reeds om 6 uur ’s morgens mis gelezen. Als kleine jongen kwam ik sterk onder de indruk van de grootse abdijkerk en de ingetogen monnikengemeenschap in het koor. “Père Grégoire”, pater Gregorius Serbrock (°Amsterdam 7/8/1912 - †29/5/1979) herinner ik mij als een eminente persoonlijkheid: een statige monnik en een vlot predikant, sterk pastoraal bewogen, steeds ten dienste van de mensen, bij wie hij zeer geliefd was. Na het overlijden van mijn vader was hij in deze moeilijke periode voor ons een sterke steun. “Père Bruno”, Pater Bruno Groenendaal (° Schiedam 20/9/1902 - †Sint-Andries 1/8/1989) heeft ons in 1971 “getrouwd”. Hij was het type van de begrijpende, zachtmoedige begeleider. Ik herinner mij hem als een fijnzinnige geestelijke, vol liefdevolle toewijding. Pater Bruno was eveneens een begaafd tekenaar. Hoeveel gedachtenisprentjes en wenskaarten heeft hij niet ondertekend met 2 blaadjes die het getal 88 vormden, misschien zijn kleednummer in de abdij? Van tijd tot tijd wonen wij op zaterdagmiddag nog de H. Mis bij in de abdij. Na 40 jaar is er veel

veranderd; de eredienst is “moderner” geworden. Toch maken de “zeven kerken” nog steeds een grote indruk op mij als oord van bezinning, een oase van diepe sereniteit en oprechte rust in onze verwarde en ontregelde wereld. De meeste monniken ken ik nu niet meer, hun aantal is trouwens fel geslonken. Toch ontmoet ik soms nog Broeder Emile Cornelis, op bezoek bij opa en oma in Zedelgem. Hij is de “bezige bij” van de kloostergemeenschap, en staat ook in voor de versiering van de kerk. Met kennis van zaken kiest en schikt hij de bloemen en planten, die zo bijdragen tot het sacrale, en uitnodigen tot gebed en bezinning.

3. Op school te Loppem.

Ik werd gedoopt door E.H. Felix Lesy (°Brugge 1882 - †Brugge 8/10/1963), pastoor op de parochie vanaf 3 oktober 1941 tot 27 april 1951. Als onderpastoor fungeerde toen E.H. Jozef Vandermeersch, die in 1945 naar Loppem gekomen was en er bleef tot juni 1961. Mijn doopsel vond plaats in de Sint-Martinuskerk, met Romanie Cools, mijn grootmoeder langs vaderzijde als meter, en Gerard Van Hove, echtgenoot van mijn tante Jeanne (Joanna) Dendooven, zuster van mijn moeder, als peter. Op 29 april 1953 deed ik er mijn Eerste H. Communie. In dezelfde kerk werden later mijn vader Odiel (†1964) en mijn zuster Betsy (†1983) begraven, naast volgende dierbare familieleden: mijn grootouders Felix Vandaele en Romanie Cools; mijn tante Marie-Louise Vandaele en echtgenoot nonkel Raymond Verstraete; mijn nonkel Cyriel Vandaele en echtgenote tante Margeritte Dewitte; mijn nonkel Karel Vandaele, echtgenoot van Rachella Cappelier.

Alhoewel de eerste schooldag door de meeste kleuters het prille begin inluit van een lange “leer- en opvoedingsperiode”, herinner ik mij van de kleuterschool slechts fragmentarisch gebeurtenissen.

mijn vermoeden is zelfs groot, dat ik deze beginfase van mijn 'opvoedingsproces' gedeeltelijk of in grote mate overgeslagen heb! Ik ben er echter stellig van overtuigd dat het later geen blijvende negatieve gevolgen of trauma's veroorzaakt heeft. Toch zijn mij uit dit begin van de 50'er jaren enkele uitgerafelde flarden bijgebleven, die toch wijzen op een fysieke deelname aan dit schoolgebeuren:

- de naam van een Eerwaarde Zuster, Soeur Marie Walburge, die wijst in de richting van de meisjesschool van de zusters Maricolen langs de Ieperweg. Het kan ook een lerares van mijn zuster Betsy geweest zijn. Wie zal het zeggen?
- de figuur van "Juffrouw" Jeanne (Decrock). Uit een ver verleden herinner ik mij deze leerkracht als streng voor de leerlingen, en volgens objectieve familiegetuigenissen had zij het eigenlijk niet zo echt op met de Vandaele's. Zo is mij het voorval bijgebleven, dat mijn neef Fernand zich op gebiedende toon verplicht zag een papiertje op te rapen dat een medeleerlinge weggegooid had. Ondanks herhaalde aanmaningen en bedreigd met straf, bleef hij consequent en weigerde, hetgeen de meeste andere kinderen zeker niet zouden gewaagd hebben!
- uit deze prille periode is ook een foto bewaard gebleven: grote zus Betsy met kleine broer Freddy, samen aan dezelfde lessenaar. De aanleiding of de datum zijn voor mij volledig in de nevelen van het verleden opgegaan, maar blijkbaar waren wij in deze periode reeds beiden 'schoolplichtig'.

Vanaf het eerste schooljaar vervoegde ik samen met mijn neef Bertrand de "Vrije Lagere Jongensschool" langs de Stationsstraat,

Schoolpoortje en woonhuis van de Broeders van O.L.V. van Lourdes in de Stationsstraat. (Uit: BONDUEL L. & Cappon G., *Wandelen in Loppems verleden*, Uitg. Flandria Nostra)

waar wij samen met zijn broer Herman en Fernand en andere Loppemse generatiegenoten onze vorming en opvoeding kregen.

“Onze” school was in 1879 opgericht onder impuls van E.H. Pieter Louwagie (° Zuidschote - † Kortemark 14/4/1895), die vanaf 1879 tot 1893 als pastoor fungeerde. Na haar verkiezingsoverwinning van juni 1878 stemde de liberale meerderheid op 6 juni 1879 de “Wet van Humbeeck”, waarbij de gemeentebesturen geen vrije scholen meer mochten aannemen. Hierop gaf de bisschop, Mgr. Faict, aan de pastoors opdracht om vrije katholieke scholen op te richten. met de steun van burgemeester Charles van Caloen werd een lokaal gebouw, dat 2 klassen omvatte. Na de verkiezingen van juni 1884 behaalden de katholieken de overwinning, deden de “ongelukswet” ongedaan, en stemden een nieuwe schoolwet. Zo werd de gemeenteschool van Loppem vanaf 1 januari 1885 afgeschaft, en aansluitend door de gemeente als vrije jongensschool aangenomen.

Van 1902 tot 1959 werd het onderwijs waargenomen door de “Broeders van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes” uit Oostakker, en op 28 april 1952 werd Broeder Hilonius (Victor Verbeke) het laatste geestelijke schoolhoofd. Hij fungeerde eveneens als bibliothecaris van de school en lag – als fervent voetbalfanaat – in 1956 aan de grondslag van de heroprichting van “De Stormvogels”, de lokale voetbalclub. De leerlingen noemden hem oneerbiedig ‘De Pieke’, wegens zijn scherp en omvangrijk reukorgaan.

Ik herinner mij nog zeer goed “Meester Knock” (Edmond De Knock), in 1919 de eerste lekenleerkracht sinds de komst van de broeders. Hij zou blijven lesgeven tot aan de grote vakantie van 1956. Hij wist op een vaderlijke manier met zijn leerlingen om te gaan, en beschikte over een natuurlijk moreel gezag. Thuis bezat hij een draaibank, waarmee hij allerlei didactisch materiaal voor de school vervaardigde en houten voorwerpen herstelde. Ja, “Meester Knock” werd door de ganse schoolgemeenschap op handen gedragen, en stond hoog in aanzien bij de ouders, veelal ook oud-leerlingen.

Wijlen “meester” Albert Hugaert viel op door zijn strengheid. Zijn bijnaam was bijgevolg passend, maar achten we minder geschikt voor publicatie. Het is dan ook niet te verwonderen dat iedereen opgelucht reageerde, toen deze leerkracht in september 1957 twee jaar persoonlijk verlof nam, om een functie in Congo te bekleden.

In september 1955 trad Roger Allemeersch in dienst; na het schooljaar 1964-1965 zou hij André Durnez als schoolhoofd opvolgen.

Een jaar later trad oud-leerling Georges Tant in dienst als jonge leerkracht, eerst tot 19 april 1957, en na het vervullen van zijn

legerdienst, definitief vanaf september 1958. “Meester” Tant was mijn klastitularis in het 4de leerjaar. Het is nooit gemakkelijk en dankbaar om tienjarigen opvoedende waarden bij te brengen, laat staan voor een leraar aan het begin van zijn loopbaan. Een ongewoon voorval is mij bijgebleven: tussen Robert Hessens – een flink uit de kluiten gewassen jongeling – en meester Georges ontstond een hoogoplopende discussie die eindigde in een heuse achtervolging op en tussen de schoolbanken, met een joelende klas als uitgelaten supporters voor Robert.

Na het vertrek van de Broeders van Oostakker hebben 3 nieuwe leerkrachten vanaf het schooljaar 1959-1960 het korps vervoegd: André Durnez die aangesteld werd als schoolhoofd, Gilbert Vandewijngaerde en André Masscho.

Deze nieuw periode in de historiek van de “Vrije Lagere Jongensschool” heb ik echter als leerling niet meer meegemaakt. Het 4de studiejaar (1956-1957) betekende voor mij het laatste te Loppem, en de overgang naar een “grote” school te Brugge.

Freddy Vandaele
Bevrijdingslaan 4 – bus 12, Brugge

Oproep:

Leden die zich ook geroepen voelen de wijk te beschrijven waarin ze hun kinderjaren ergens in Groot-Zedelgem beleefden, kunnen steeds hun kopij inleveren bij één van de bestuursleden. Met wat illustratie erbij is zo'n schets een rijke bron voor de studie van het volksleven in onze gemeente van voor of na de Tweede Wereldoorlog.

EDMOND VANRAFELGHEM

ZEDELGEMS LEGIONAIR IN HET NEDERLANDS LEGER (1892-1897)

Noël Denolf

Algemeen ¹

Het huidige Indonesië was tot in 1949 een kolonie van Nederland, die Nederlands-Indië of ook wel Oost-Indië werd genoemd.

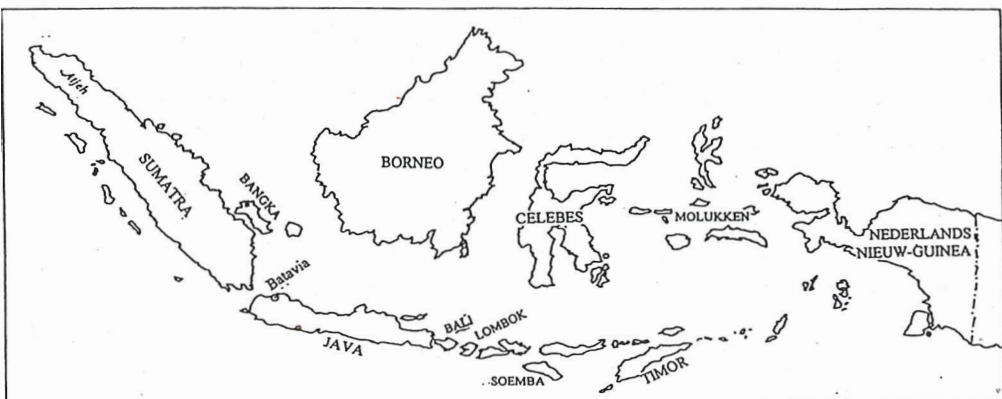
Dit land bestaat een grote hoeveelheid eilanden van wisselende grootte.

De Nederlandse aanwezigheid op de eilanden dateerde reeds van het begin van de 17^e eeuw (Verenigde Oost-Indische Compagnie), en stelselmatig breidden de Nederlanders hun zeggenschap over de diverse eilanden uit.

Daarbij kwamen ze onvermijdelijk in strijd met de islamvorsten, die in delen van Indonesië sultanaten hadden opgericht, zoals Atjeh, Bantam, Mataram en Makassar.

Bovendien kwamen het ook tot aanvaringen met Engeland, dat zich in het onmiddellijk aanpalende Maleisische gebied had gevestigd.

In 1824 werd een Verdrag afgesloten tussen Nederland en Engeland, waarbij een duidelijke grens werd getrokken tussen hun beide bezittingen in die regio, en waarbij ook het sultanaat Atjeh, dat gelegen was in de meest noordelijke punt van het grote eiland Sumatra, als onafhankelijk werd erkend.

Wanneer vanuit Atjeh echter herhaaldelijk piraterij werd gepleegd op Europese handelsschepen, ontsloeg Engeland in 1871 Nederland van zijn verplichting om de onafhankelijkheid van Atjeh nog langer te erkennen, en viel Nederland in 1873 Atjeh aan.

Reeds in 1874 veroverden de Nederlanders het paleis van de sultan van Atjeh, maar ze slaagden er niet in om het gebied volledig te pacificeren. De Atjeh-oorlog kon pas volledig beëindigd worden in 1904, en ook dan waren er hier en daar nog opstootjes van verzet.

Ook op de andere Indonesische eilanden bleef het niet steeds even rustig, en zo moesten de Nederlanders in 1894 ook een expeditie opzetten naar het eiland Lombok (gelegen naast Bali).

Voor al deze oorlogen hadden de Nederlanders niet alleen veel geld, maar ook veel manschappen nodig. Daarom kwamen ze ook in België jonge mannen zoeken voor hun overzeese krijgsmacht.

Talrijke Vlaamse jongens lieten zich aldus inlijven in het Nederlandse koloniale leger. De drijfveer was niet altijd de drang

naar avontuur, maar vaak ook de goede geldelijke beloning die aan een dergelijk tijdelijk contract verbonden was. Er werd door Nederland immers niet alleen een soldij uitbetaald voor de werkelijke gepresteerde diensttijd, maar ook een pensioen voor de periode nadien.

Dit was mooi meegenomen voor een aantal kandidaten, die in hun eigen armtierig midden soms nog weinig uitkomst zagen.

Edmond Vanrafelghem naar Nederlands-Indië

Onder de velen die aldus naar “den Oost” trokken, vinden wij ook de Zedelgemnaar Edmond Vanrafelghem terug²

Hij werd geboren te Zedelgem op 16 december 1868 als tweede zoon van Felix Vanrafelghem en Octavie D’Hondt. Uit zijn stamboekje weten we dat hij als jonge man 1,62 meter groot was, slank van bouw, blondharig, met een rechte neus, een blonde knevel en een stroef gelaat.

Vader Felix Vanrafelghem woonde met zijn gezin langsheen de Pleinestraat in Zedelgem. Op 28 februari 1890 overleed Felix Vanrafelghem echter, en zijn weduwe Octavie D’Hondt ging het jaar daarop, nl. in februari 1891, naar Snellegem wonen. De 22-jarige Edmond ging met haar mee.

Een goed jaar later, nl. op 7 mei 1892 tekende Edmond een tijdelijk contract als vrijwilliger bij het Hollands leger in Nederlands-Indië. De duurtijd daarvan bedroeg 9 jaar. Reeds op 14 juni 1892 scheepte hij te Amsterdam in op het stoomschip Prins Alexander, dat hem naar Oost-Indië bracht.

Bij hen die hem naar "den Oost" vergezelden vinden we ook Medard Declerck uit Sint-Andries, een zekere Mouffaert en Leon Devriese uit Brugge.

De zeereis duurde ongeveer één maand en op 13 juli 1892 kwam het schip te Batavia op Java aan.³

Vanaf dan begon het soldatenleven, vol avontuur en gevaar. Niet alleen de opstandige inboorlingen, maar ook allerlei tropische ziekten, malaria en pest maakten dat velen het avontuur in Nederlands-Indië niet overleefden.

Edmond nam deel aan de krijgsverrichtingen in de Atjeh-oorlog, en ook aan de veldtocht tegen het eiland Lombok, waarvan de Nederlanders de 'schatten van Lombok' meebrachten als oorlogsbuit. Voor deze laatste veldtocht werd Edmond trouwens onderscheiden met het Lombokkruis.

In 1897 werd hij echter ziek. Op 6 augustus van dat jaar werd hem door de Commandant van Sumatra machtiging verleend om vervroegd naar Nederland terug te keren.

Op 8 september 1897 ontscheepte hij met de Merop in Rotterdam, en werd hij opgenomen in het militair hospitaal van Den Haag.

In de onmogelijkheid om nog naar Oost-Indië terug te keren, werd hij op 20 september 1897 voor onbepaalde tijd met verlof gestuurd. Zo kwam Edmond Vanrafelghem dus na vijf jaar terug naar huis.

"den Oost"

Eén jaar na zijn terugkomst huwde Edmond Vanrafelghem op 18 juli 1898 te Snellegem met Octavie Standaert (° Snellegem, 7 mei 1878), dochter van Desiderius Standaert en Rosalie Hubrecht.

Edmond Van Rafelghem x Octavie Standaert
(Uit: VAN RAFELGHEM I., Onze levensboom, Handzame, 1977)

Het jonge paar kreeg twaalf kinderen, waarvan er vijf veel te vroeg stierven:

- Leo Edmondus: ° Snellegem, 4 februari 1899
(x Vanryckeghem Florence), +Langemark, 1 mei 1920
(ongeval met springstof);

- Edwardus: ° Snellegem, 18 april 1900 en reeds overleden op 25 augustus 1900;
- Victor Leon: ° Lambrechies (Fr), 27 maart 1901
x Termote Martha);
- Medard Camiel: ° Sint-Andries, 8 juli 1903 (x Crevits Martha), + 15 juni 1972;
- Camiel: ° Sint-Andries, 12 januari 1905, en reeds overleden op 14 juni 1923;
- Alice Louisa: ° Zedelgem, 21 augustus 1906 (x Julien Steenkiste);
- Hendrik Camiel: ° Zedelgem, 14 september 1907 (x Maria Delacluyse), + 16 juli 1955;
- Adronie Marie: ° Zedelgem, 12 maart 1909 (x Julien Bailieu);
- Prosper Aimé: ° Zedelgem, 13 maart 1910, en reeds overleden op 20 juli 1910;
- Gaspar Amaat: ° Zedelgem, 23 mei 1911, en reeds overleden op 13 november 1911
- Maria Josephina: ° Zedelgem, 2 juli 1912, en er reeds overleden op 20 augustus 1918;
- Agnes Maria: ° Zedelgem, 13 december 1921 (x Albert Ramon).

Na zijn huwelijk oefende Edmond verschillende beroepen uit zoals landwerkmán, schoenmaker, kleermaker en (vis)leurder.

Het gezin Vanrafelghem-Standaert woonde achtereenvolgens eerst te Snellegem, dan te Lambrechies (Fr) en te Sint-Andries.

In januari 1905 kwam Edmond dan met zijn vrouw en kinderen opnieuw in Zedelgem wonen, komende van de Dweersstraat te Sint-Andries.

Reeds gauw was hij hier alom bekend, want hij kon urenlang sappig vertellen over het verre Oost-Indië en de eilanden en steden

met tot de verbeelding sprekende namen zoals Padang, Batavia, Sumba, Bangka, Bali en Java. Daarbij spekte hij zijn verhalen af en toe met een Indonesische uitdrukking, die de nodige indruk maakte op de toehoorders.

Vlug kreeg hij dan ook de bijnaam “den Oost”. Ook zijn kinderen werden door de Zedelgemnaren benoemd als “van Oost”.

Thuis koesterde hij nog twee waardevolle stukken uit zijn diensttijd in het Oosten, nl. zijn stamboekje (“Stamboek van de onderofficieren en manschappen van de mindere graad in het Nederlands-Indische leger”) en een certificaat van goed gedrag, bekleed met het zegel van het Hollandse departement van Koloniën. Daarin zijn o.a. alle veldtochten, verwondingen en goede diensten in zijnen hoofde vermeld.

Te Zedelgem betrok Edmond Vanrafelghem een woning in de Klijthoek, en dit bijna zijn ganse verdere leven.

Eén jaar vóór zijn dood ging hij – te samen met zijn echtgenote – wel inwonen bij de dochter Agnes, die van Aartrijke naar Zedelgem was komen wonen in de huidige woning Groenestraat 47.⁴

Edmond Vanrafelghem overleed te Zedelgem op 13 februari 1965. Zijn echtgenote Octavie Standaert overleed vier jaar later op 18 mei 1960.

Edmond beleefde een stukje avontuur dat in onze plaatselijke geschiedenis minder bekend is, maar “den Oost” zal bij de Zedelgemse volksmens blijven voortleven als een sympathieke figuur, omhuld met herinneringen aan avontuur.

Herberg Batavia

Vermelden we nog dat zijn dochter Alice en zijn schoonzoon Julien Steenkiste in hun woning aan de Sint-Laurentiusstraat te Zedelgem (toen Nr. C32, nu nr. 23)⁵, een herberg hebben uitgebaat

onder de naam "Batavia", zijnde een rechtstreekse verwijzing naar de Oost-Indische avonturen van hun vader en schoonvader.

Noël Denolf
Snellegemestraat 118
8210 Zedelgem

†
BIDT VOOR DE ZIEL VAN
Heer Edmond VANRAFELGHEM
echtgenoot van
Vrouw Octavie STANDAERT

geboren te Zedelgem, de 16 dec. 1868 en er godvruchtig
overleden, de 13 febr. 1956, versterkt met de
laatste HH Sacramenten.

EDMOND was een strijder. Het leven is een strijd. Van de mensen had hij 't loon ontvangen voor zijn trouw en moed. Oost en West heeft hij afgereisd, alleen thuis heeft hij rust gevonden en vrede. Een gezin heeft hij gebouwd. Dertien kinderen tot Gods eer opgebracht. De goede strijd heeft hij gestreden, zijn loopbaan volbracht. Nu wacht hem de kroon, die God geeft aan al Zijn trouwe dienaren. Na de levensstrijd komt de beloning, de zaligheid, die eeuwig duurt...

Tot zijn krachten afnamen kon Edmond nog zo smakelijk vertellen aan vrienden en kennissen. Daarna kwam de ziekte, die hem verminkte. Hij heeft ook dat verdragen, omdat het Gods wil was. Gelukkig en tevreden was hij om de kleine zorgen van elke dag, om de genegenheid en toewijding van vrouw en kinderen.

Vreemd keek hij op, toen zijn levensgezellin ook het bed moest houden en bediend werd. Hij heeft gezworen: Gods hand kan soms zwaar wegen, maar ook zegenen.

Dierbare VROUW, ik heb reeds mijn beloning. Met vurige liefde hebben we samen geleefd. Samen zullen we gelukkig zijn. Ik wacht op U.

Mijne dierbare KINDEREN, blijft verenigd. Helpt en steunt moeder-in deze lastige dagen. Ik dank U nogmaals. Bidt veel en werkt voor Onze Lieve Heer.

Eerwaarde Zusters van het Wit-Gele Kruis, dank om de zeer goede zorgen. God zal het U lonen.

Vrienden en familie, bidt voor mij en denk er aan in deze vastentijd hoe te doen. Dan moogt gij rekenen op Gods barmhartigheid. Jezus! Maria! Jozef!

.....
Druk De Ketelaere - De Braes Zedelgem

Voetnoten:

¹ Voor deze algemene inleiding werd geput uit: HAYWOOD, J. (ed.) *Atlas van de wereldgeschiedenis*, Uniepers-Davidsfonds, Abcoude-Leuven, 1998; JANSEN, H.P.H., *Kalendarium, Geschiedenis van de lage landen in jaartallen*, 2de druk, Prisma, Utrecht-Antwerpen, 1974; *Nijhoffs geschiedenis lexicon Nederland en België*, Den Haag-Antwerpen, 1981. Interessant is ook LUBIS, Mochtar, *Het land onder de regenboog*, Atrium, Utrecht, 1979.

² Voor de informatie omtrent Edmond Vanrafelghem danken we in het bijzonder mevrouw Agnes Vanrafelghem, dochter van Edmond, de heer Alfons Steenkiste, kleinzoon van Edmond, en Johan Braet, gemeentearchivaris te Zedelgem. Informatie werd ook geput uit VAN RAFELGHEM, Julien, *Onze Levensboom. De afstammelingen uit Ludovicus Van Raffelghem en Aanverwanten*, Familia et Patria, Handzame, 1977.

³ Na de onafhankelijkheid is Batavia hernoemd tot Jakarta, de huidige hoofdstad van Indonesië.

⁴ Bevolkingsregister Zedelgem boek C 1948-1960.

⁵ Bevolkingsregister Zedelgem boek C 1930-1947.

Vrouw Weduwe Edmond VANRAFELGHEM - STANDAERT,
Vrouw Wed. Leon VANRAFELGHEM - VANRYCKEGHEM
kinders en kleinkinders,
Heer en Vrouw Victor VANRAFELGHEM - TERMOTE en
dochter,
Heer en Vrouw Medard VANRAFELGHEM - CREVIT en
kinders,
Heer en Vrouw Julien STEENKISTE - VANRAFELGHEM
kinders en kleinkinders,
Heer en Vrouw Henri VANRAFELGHEM - DELACLUYSE
kinders en kleinkinders,
Heer en Vrouw Jules BALLIU - VANRAFELGHEM kinders
en kleinkinders,
Heer en Vrouw Robert RAMON - VANRAFELGHEM en
kinders,

bedanken U voor de betuigde deelneming.

Waar men gaat langs Vlaamse wegen...

DE KAPEL DE NOORDWANDELING IN ZEDELGEM

Géry CAPPON

In de tweede helft van de 19de en ook in het begin van deze eeuw werd de wijk de Heirweg het Maantjeveld of soms ook de Noordwandeling genoemd. Aan de oorsprong hiervan ligt de oprichting van de herberg de Noordwandeling in 1856 door de familie Joseph Francisca Decherf-Rommel¹.

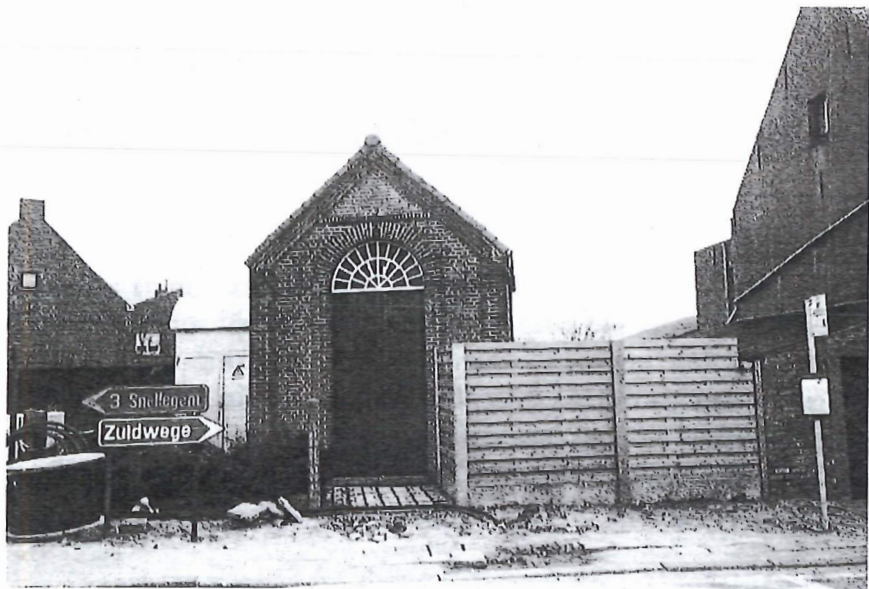
De kapel, die twee decennia later opgericht werd, kreeg dezelfde benaming en blijft die tot vandaag behouden.

Geschiedenis

In het midden van de vorige eeuw was de zuidkant van de Diksmuidse Heirweg, richting Abdij van Zevenkerken, eveneens een bosrijke omgeving. Het waren vooral loofbomen die daar aangeplant waren. Die gronden waren eigendom van Vincent Coppieters uit Loppem en later van zijn zoon Leo².

In 1878 werd op de zuidoosthoek van de Snellegemsestraat en de Diksmuidse Heirweg de kapel de Noordwandeling opgericht door juffrouw Mathilde Rommel en dit op de grond van Leo Coppieters. Zij was toen slechts 18 jaar oud. Mathilde Rommel was toen nog ongehuwd en de voormelde Francisca Rommel was haar tante. In 1891 huwde Mathilde met Leonard De Loose en zij namen hun intrek in het café van Joseph Decherf³.

Het mag verwonderlijk genoemd worden dat in het *Liber Memorialis* van E.H. Vuylsteke, pastoor van Sint-Laurentius, niet

De kapel "Noordwandeling" (Verz. Noël Denolf)

de minste aantekening gemaakt werd over de oprichting van die kapel. In zijn *Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem* is E.H. Ronse uiterst karig met zijn gegevens over diezelfde kapel. Volgens F. Ronse is de kapel gebouwd in 1878 en door E.H. Vuylsteke op 10 juni, dit is op Pinkstermaandag, ingehuldigd. Het onderhoud, zo schrijft hij verder, valt ten laste van diegene die het dichtst bij de kapel woont⁴

Vanaf 1890 wordt de geschreven informatie over de kapel de Noordwandeling omvangrijker. In dat jaar, op 23 juli, verkoopt Leo Coppieters de grond, waarop de kapel gebouwd is, aan Mathilde Rommel die eigenares is van de kapel. Het stukje grond meet 123,31 m² en wordt verkocht voor 83,60 frank. Op dat ogenblik wordt de waarde van de kapel geraamd op 300 frank⁵.

Leonard Delooze
(Verz. Noël Denolf)

Mathilde Rommel huwde muzikant Leonard De Loose in Zedelgem op 20 mei 1891. Ze kregen samen drie kinderen (Alphonse - 1893, Alphonse - 1895 en Camiel - 1898) die alledrie ongehuwd overleden zijn, twee onder hen als baby.

Na het overlijden van Mathilde Rommel op 5 april 1920, verkocht haar echtgenoot in 1923 de kapel de Noordwandeling aan Edmond Moeyaert en zijn vrouw Emma Steelant. Zij woonden toen naast het café de Noordwandeling⁶

Nauwelijks vijf jaar later wordt Henri Vergauwe de nieuwe eigenaar van de kapel. Hij was

gehuwd met Zenobie Ryheul en zij hadden drie kinderen (Leo - 1904, Albertina - 1905 en August - 1908). Zij kochten eveneens de woning van Edmond Moeyaert. In de verkoopakte wordt i.v.m. de kapel het volgende gestipuleerd: *het kapelleken te onderhouden in zijnen huidigen staat, zoowel van bebouwing en inhoud als van beplanting rond het kapelleken, zulks zoolang voornoemde heer Leonard Deloose in leven zal zijn, op straf van te moeten betalen ten titel van schadeloosstelling aan dezelfden heer Deloose eene som van duizend frank in geval van nalating of verzuim deze verbintenis*⁷. Of m.a.w. de kapel moet onderhouden worden door diegene die het dichtst bij de kapel woont, zoals E.H. Ronse schrijft, is schromelijk overdreven en zelfs onjuist. De onderhoudsplicht vervalt dus met het overlijden van Leonard De Loose in 1940. In de praktijk is de stelling van F. Ronse wel tot

vandaag toegepast. Blijkbaar heeft de mondelinge traditie het gehaald op de notariële beschrijvingen... De gewoonte werd nog maar eens gevolgd toen Henri Vergaeren Rydel en Louis Vermeirde hun huis verkochten in 1951. Achiël en Maria Steelant-Moeyaert verwierven de kapel terwijl de woning gekocht werd door André en Germaine Maertens-Vanpraet, de bewoners van de vroegere herberg de Noordwandeling. Dit betekent dat vanaf nu de kapel onttrokken wordt aan de nieuwe eigenaar van de woning. Waarom?

In 1933 richtte Jules Moeyaert aan de Snellegemsestraat naast de kapel de Noordwandeling een nieuwe woning op. Vanaf 1951, het jaar waarin dit woonhuis verkocht werd, kwam de kapel in het bezit van Achiël Steelant die tevens diende in te staan voor het onderhoud.

Viering van het 75-jarig bestaan in 1953
(Verz. Noël Denolf)

Na het overlijden van Achiël Steelant in 1978 bekommerden zijn dochter Monique en zijn schoonzoon Achiël Allaert zich verder om het onderhoud van de kapel. In 1988, toen de weduwe Steelant (Maria Moeyaert) overleden was, werden woning en kapel eigendom van Eddy Baert, de huidige bewoner van die woning (Snellegemsestraat nr. 120). Ook hij draagt goede zorg voor de kapel.

Gebouw

Wie het kapelletje opgetrokken heeft en wie de eventuele plannen ervan getekend heeft, blijft een onopgelost raadsel. We weten alleen dat Mathilde Rommel de opdrachtgeefster was. Evenmin is de reden van de oprichting van de kapel gekend. Was het jonge meisje ziek en had zij bij een eventuele genezing een belofte gemaakt of lag de reden bij het feit dat de familie zeer welstellend en vroom was? Hierop kan geen antwoord gegeven worden, alhoewel de volksmond beweert dat een ziekte aan de oorsprong gelegen zou hebben. Hiermee dient met de nodige omzichtigheid omgegaan te worden, omdat er geen harde bewijzen beschikbaar zijn.

De kapel is opgetrokken in een rode baksteen die 17 bij 4,5 cm meet. Het dak is bedekt met schaliën. De ingang deur is in bruin geverfd hout. Hierboven is een halfcirkelvormig venster aangebracht, waarvan de diameter gelijk is aan de breedte van de deur. Het venster is verdeeld in segmenten die van elkaar gescheiden zijn door zwart geverfd smeedijzer. Het linker- en het rechterzijvenster zijn eveneens verdeeld in meerdere segmenten d.m.v. wit geverfde tussenschotten in smeedijzer. De vloerbekleding bestaat uit gebakken tegels. Deze bevatten twee kleuren: zwart en lichtgrijs en ze zijn volgens een herhalend

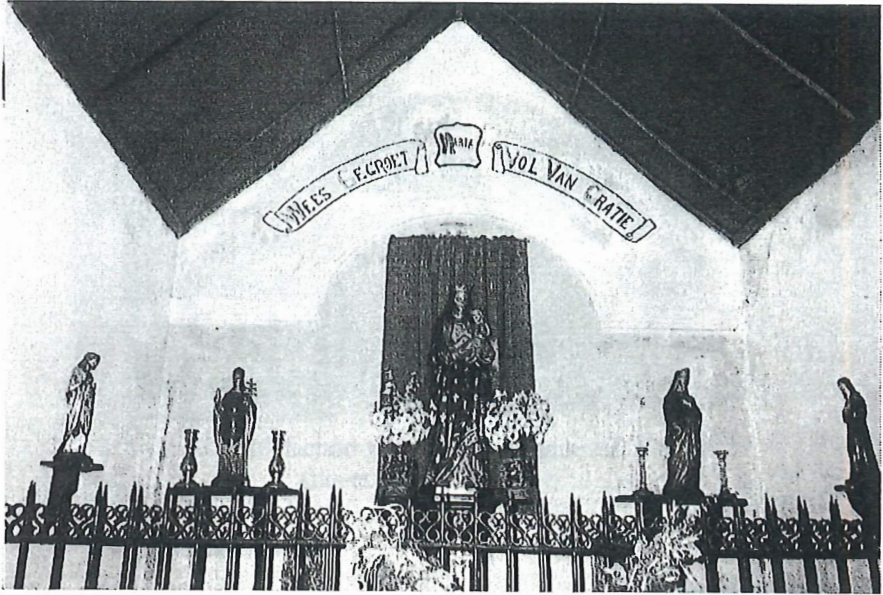
patroon aangebracht. De afmetingen van de tegels bedragen 30 bij 30 cm, 30 bij 15cm en 15 bij 15cm.

Inboedel

Vooraan op de muur is een geschilderde banderol met de volgende tekst aangebracht: *Wees gegroet Maria Vol van Gratie*. Hiervoor staat een houten altaar, waarop zich een beeld in kalk bevindt, nl. dit van Maria met het Kind. Rechts hiervan staat een beeld in kalk van de H. Apollonia met haar gekende attributen: een lange groene palmtak in de linkerhand als teken van het martelaarschap en in de rechterhand een nijptang. Zij wordt vereerd tegen o.m. tandpijn (vandaar de nijptang) en is hierdoor de patrones van de tandartsen. Links van het Mariabeeld bevindt zich eveneens een kalken beeld van Sint-Cornelius. Ook hij is afgebeeld met zijn gekende attributen: in zijn linkerhand het evangelieboek en een tiara en in zijn rechterhand een hoorn. Cornelius heeft trouwens zijn naam te danken aan de hoorn, omdat de Latijnse oorsprong van hoorn precies *cornu* is. Hij wordt op vele plaatsen vereerd tegen ziektes in de veestapel.

Tegen de linkerzijmuur staat een beeld van het H. Hart en tegen de rechterzijmuur dit van O.L.Vrouw van de Zeven Smarten. Op het altaar staan voor het Mariabeeld ook nog drie beelden, telkens onder een globe: Christus op het kruis en twee identieke vaasjes met een afbeelding erop van paus Pius X. Aan het traliewerk zijn twee, in smeedijzer, half cirkelvormige kaarshouders bevestigd, waarin telkens negen kaarsen geplaatst kunnen worden. Verder is aan dit traliewerk ook een offerbus aangebracht. Het offergeld dient voor de opsmuk van de kapel.

Het altaar en de beelden zijn door een zwart geverfd traliewerk van smeedijzer afgescheiden van de rest van de kapel die

Kapel "Noordwandeling" – Binnenzicht
(Verz. Noël Denolf)

voorbehouden is aan de gelovigen. Hier staan aan beide zijden in het totaal zeven houten bidbanken die verplaatsbaar zijn.

Achteraan in de kapel, in de rechterzijmuur, is een wijwatervat in gepolijste natuursteen gemetseld. Boven de ingang hangt een houten kruisbeeld.

De binnenbepleistering heeft in de loop van de tijd een nieuwe laag gekregen die boven de vorige aangebracht is. Die bepleistering lijkt momenteel op meerdere plaatsen van een slechte kwaliteit en de onderliggende blauwe laag is hierdoor zichtbaar. Het zou wenselijk zijn om de originele laag opnieuw tot zijn recht te laten komen of op zijn minst een degelijke opknappbeurt te geven aan die bepleistering.

Viering van het 75-jarig bestaan in 1953
(verz. Noël Denolf)

Bronnen en noten:

1. CAPPON G., (red.) *Op herbergbezoek in de wijk de Heirweg in Zedelgem in de 20ste eeuw*, Aartrijke, 1997.
2. Volgens de kaart en legger van P.C. Popp - augustus 1845.
3. Francisca Rommel was de dochter van Joachim en de kleindochter van Bernardus Rommel die molenaar was op de Lepemolen in de huidige deelgemeente Veldegem. Haar vader Joachim was de zus van Francisca die gehuwd was met Joseph Decherf.
4. RONSE F., *Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem*, p. 102, Zedelgem, 1934.
5. Notariaat Van Halmé, Standplaats Zedelgem, 23 juli 1890. De kapel is gebouwd op een deel van het perceel B61b. De grondwaarde bedroeg bij de verkoop 0,678 fr/m².
6. Notariaat De Honghere, 13 maart 1923.
7. Notariaat A. Glorie (Brugge), 14 april 1928.

ZEDELGEM 'IN DE STEIGERS'

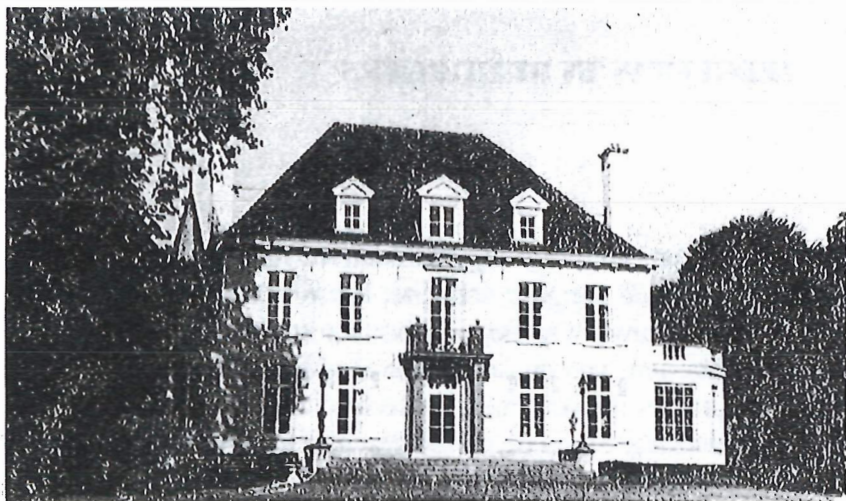
Bertrand Denys

Blij verrast en nieuwsgierig namen we het laatst verschenen nummer van *In de Steigers* door, het West-Vlaamse tijdschrift met monumentennieuws. Op het omslag schitterde immers in al z'n glorie het interieur van de Loppemse Sint-Martinuskerk.

Het loopt blijkbaar niet slecht met de Zedelgemse monumentenzorg. Sinds de Gemeentelijke Culturele Raad in 1992 voor het eerst aandacht vroeg voor het behoud en onderhoud van Zedelgemse merkwaardige gebouwen, werden heel wat beschermingsdossiers door het Gemeentebestuur ingediend en positief afgehandeld. Uiteraard vielen ondertussen ook enkele slachtoffers van kaliber zoals café De Rode Leeuw (1684) en het schoolhuis (1879) van Aartrijke. Vooral Loppem telt vandaag nogal wat beschermde monumenten en landschappen.

In het hoger genoemde monumententijdschrift van de Provincie West-Vlaanderen worden ze in het voorlaatste nummer uitvoerig beschreven en in kleurenfoto's voorgesteld.

Vooreerst is daar de dorpskom (M.B. 17 mei 1999) met kerk, pastorie, goed Ter Mote, de huizen van de dorpskern (meestal 19de-eeuws) en de hoeve Hof van Steelant. De begrenzing wordt gevormd door een stuk Rijselsestraat en de straat met de naam Dorp. Beeldbepalend is hier de Sint-Martinuskerk met haar bouwgeschiedenis die opklimt tot de dertiende eeuw. Haar huidige uitzicht is een realisatie van de Gentse architect A. Van Assche (1826-1907) en dateert van omstreeks 1870. Het neogotische interieur is vooral een product van Jean Bethune, geïnspireerd door gravin Savina de Gourcy Serainchamps. In de eerlang te verschijnen studie over het Kasteel van Loppem zullen daar beslist

Kasteel 'ter Mote' (Uit: A. Vervenne, Oude hoeven te Loppem)

Loppem: Dorpskom (foto V. Deceuninck)

verhelderende bladzijden aan gewijd worden. In hetzelfde nummer wijdt Jeroen Cornilly ook een afzonderlijk artikel aan de Loppemse kerk en haar architect August Van Assche. In een eerste deel schetst hij de bouwgeschiedenis van de oude kerk van voor 1869, vervolgens krijgen de fameuze restauratie en uitbreiding van 1869 de volle aandacht.

Beschermd werden ook de pastorie van Loppem (Dorp 15) en het naastliggende kerkhof. Pastoor Elias Verdick bouwde de woning in 1757 aan de zuidzijde van de toen nog tweebeukige parochiekerk. Het huis had geen verdieping en bezat vijf traveeën. Honderd jaar later voegde pastoor Vande Maele er een bovenverdieping aan toe (huidige toestand). De losstaande pastorie kreeg bepleisterde lijstgevels en behield haar originele indeling. Ook in het oog springende interieurelementen zijn nog steeds bewaard zoals een kast en schouwen.

Het Hof van Steelant (Foto V. Deceuninck)

Het Hof van Steelant (Rijselsestraat 17) verwijst naar de familie die deze site vanaf de 13de eeuw tot omstreeks 1450 bewoonde. Ooit lag hier een omwalde motte die in de 18de eeuw afgegraven

werd om de wal te dempen. Sporen hiervan zijn vandaag nog zichtbaar. De boerderij omvat losse bouwsels uit de 18de eeuw rond een begraasd erf. Het woonhuis, in combinatie met stallen, bezit één bouwlaag en tien traveeën. Een ander deel omvat een bakstenen stalvleugel met wagenschuur. Een dwarsschuur bezit resten van stijl- en regelwerk.

Ook het kasteel De Mote werd in het beschermde dorpsgezicht opgenomen, samen met de tuin in Engelse landschapsstijl (Stationsstraat 3). Spiegelvijver, ijskelder met grottencomplex, rotsformatie en paviljoentje vormen hierin ook merkwaardige elementen. Het kasteel zelf werd in de negentiende eeuw opgetrokken en grondig vernieuwd na een brand in 1948. De aanleg van het uitgestrekte park dateert van omstreeks 1867.

De hoeve Klokhof (Zeedijkweg 10) werd samen met de omgeving en de toegangsdreef met populieren integraal als landschap beschermd. Louis de Croeser verkocht de historische, maar bouwvallige hoeve in 1810 aan Charles van Tieghem. Die liet ze

Hoeve "Het Klokhof" (foto V. Deceuninck)

slopen en heropbouwen. Ook dit complex bestaat uit losstaande gebouwen rondom een begraasd erf. Het bakstenen boerenhuis bevat nog een 19de-eeuws interieur. Verder maken een varkensstal, een stalvleugel met wagenhok, een dwarsschuur en bakhuis deel uit van het Klokhof. Spijtig dat de gebouwen momenteel al enkele jaren van leegstand achter de rug hebben. Hopelijk krijgt ook dit beschermd monument spoedig een functionele bestemming.

Uiteraard staat de Heemkundige Kring Pastoor Ronse positief tegenover deze beschermingspolitiek. De betreffende gebouwen en landschappen (dorpsgezichten) vormen een culturele en historische meerwaarde voor onze dorpen. En dit is niet steeds direct in centen uit te drukken. Laten wij verder zorg blijven dragen voor ons aller bouwkundig en landschappelijk erfgoed!

B.D.

In de Steigers, Monumentennieuws uit West-Vlaanderen, verschijnt driemaal per jaar en is een uitgave van de Dienst voor Cultuur van de Provincie West-Vlaanderen. Abonnementen: 100 fr per jaar, over te maken op rekening nr. 091-0098046-08 t.n.v. Provincie West-Vlaanderen, Dienst voor Cultuur, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries-Brugge.

WANDELEN TE ZEDELGEM

Van de dynamische Freddy Slabbinck van KWB Sint-Laurentius Zedelgem ontvingen wij na het verschijnen van ons vorige nummer, een nieuwe druk van het begeleidende boekje bij de Zedelgemse wandelpaden Heirweg- en Klytepad. Dit waren ooit (1980,1981) de eerste wandelpaden op Zedelgemse bodem. Langs deze bewegwijzerde en beschreven routes maakten heel wat wandelaars niet alleen kennis met onze landelijke hoekjes, maar ook met de geschiedenis van onze gemeente. Zo hebben ook

Zedelgemse KWB'ers onbewust een stuk van onze heemkundige doelstellingen gerealiseerd.

Het Heirwegpad voert van de dorpskern van Zedelgem naar het noordelijker Vloethemveld-Heirweg over 8,5 km (verkorte versie 7 km). Het Klytepad vergt wat meer wandelroutine en vormt een lus rond de Brugsestraat tussen Heirweg en Moubeek, over een afstand van 11,5 km (het kortere traject 8,7 km). Beide wandelingen kunnen aangevat in de buurt van het gemeentehuis en de kerk. Voor brochures kun je terecht in het gemeentehuis (dienst Toerisme). Prijs per exemplaar : 30 fr. Schriftelijk of telefonisch kan het wandelgidsje ook bekomen worden via Freddy Slabbinck, Kezelbergstraat 7, 8210 Zedelgem (tel. 050- 20.03.30). Dan betaal je 30 fr + portkosten. En... al loopt de zomer op z'n laatste benen, ook een herfstwandeling mist d'r charmes niet. Doen!

Voor de fietsers werd de nieuwe Zilleghemroute in het leven geroepen. De volledige tocht van 49,5 km kan bij elk oud-gemeentehuis te Aartrijke, Loppem en Veldegem of bij het gemeentehuis van Zedelgem gestart worden.

De gemeentelijke diensten ontwierpen de bijbehorende fietskaart die ook boordevol cultuur-historische wetenswaardigheden steekt (gebouwen, monumenten en landschappen).

Ook dit initiatief juichen we ten volle toe. Zij die met scherpe aandacht de fietsroute volgen, krijgen een flinke hap plaatselijke geschiedenis ingelepeld.

De fietskaart kost slechts 50 fr en ligt ter beschikking bij de dienst Onthaal en Toerisme in het gemeentehuis van Zedelgem en in de drie deelgemeentehuizen. Eén wens: mochten de bordjes langs onze wegen met respect behandeld en tijdig vervangen worden bij verdwijnen. Met alle respect voor het initiatief, hopen wij echter ook dat het bos van bordjes dat nu dreigt te ontstaan, niet meer toe zou nemen. Kastelen-, Permeke-, Boschvogel- en Zilleghemroutes

ten spijt, riskeren wij anders in Zedelgem de bomen van het bos niet meer te onderscheiden!

“ARTIRIACUM” van de persen

Ook te Aartrijke verschijnt nu weer een heemkundig tijdschrift. Na een naamsverandering in Heemkring Ambacht Aertrycke, hebben onze vrienden-heemkundigen van Aartrijke weer aangeknoopt met de publicatie van hun tijdschrift. De uitgave werd in een nieuw, fris (zomer)kleedje gestoken en het mag gezegd dat de verpakking een degelijke inhoud verbergt. Artiriacum wensen wij de wind uit de goede richting en eenmaal weer op zee bolle zeilen toe. En wie weet, misschien vaart er ooit een gemeenschappelijk Zedelgems heemschip over de baren van de hoge zee. Vrienden van Aartrijke, veel succes toegewenst.

Artiriacum, tijdschrift van de Heemkundige Kring Ambacht Aertrycke, jaargang 23 (2000) nr. 1 (nieuwe reeks 1/1), juli 2000. Abonneren en lid worden kan door overschrijving van 300 fr op rekeningnummer 738-1010896-81, Brugsestraat 56, 8211 Aartrijke.

VAN BOTER EN BIER.

Ons uitstapje naar Diksmuide (3 september 2000)

Samen met de leden van de Heemkundige Kring Ambacht Aartrijke bezochten wij op 3 september het frontstadje Diksmuide. De Westhoekstadjes Ieper en Veurne waren vroeger al eens aan de beurt geweest.

Bij een gutsende regen, maar schuilend onder een muziekkiosk op de markt, werden wij er verwelkomd door stadsgids René Symoen. In een notendop vertelde hij over de geschiedenis van de stad Diksmuide. Het ontstaan van de stad situeert zich waarschijnlijk in de 9de eeuw op een landtong van de IJzerkreek. Net als Zedelgem (Sedelinghem) wordt de naam Diksmuide voor het eerst vermeld in een document van 1089. In de 12de eeuw ontstond er een parochie die al gauw stadsrechten verkreeg. In de late 13de eeuw werden aarden wallen rond de stad aangelegd. Welvaart kwam er voor Je

inwoners door de boter- en kaasproductie. Tot de 15de eeuw was men er ook bedrijvig in de lakennijverheid.

De rust die het stadje gedurende de 18de en 19de eeuwen kende, werd grondig verstoord door de Eerste Wereldoorlog. Diksmuide werd toen totaal verwoest. In de jaren twintig startte men de wederopbouw en tussen de beide oorlogen kwam er wat bedrijvigheid rond de diamant in de stad.

In de meidagen van 1940 kreeg Diksmuide het weer hard te verduren.

Bij een besmeurd standbeeld van generaal Jacques de Dixmude, oorlogsheld met zijn 12de Linie in de slag om Diksmuide, startten wij dan onze korte wandeling door het centrum. De architectuur uit de tijd van de wederopbouw laat zich bekijken in de gevels van de huizen rond de grote markt. Ze getuigen alle van de traditionele visie van de overheid en de bouwmeesters (o.a. Jozef Viérin). Slechts één huis werd door de moderne architect Huib Hoste ontworpen. sinds 1978 prijkt op het marktplein 't Manneke uit de Mane van Adhemar Vandroemme. Het is het symbool van de Swigende Eede, een kring die rond Hugo Verriest actief was en waarvan ook onze Ratte Vyncke deel van uitmaakte.

De grote markt wordt gedomineerd door het neogotische stadhuis met belfort (arch. Jozef Viérin) en de Sint-Niklaaskerk. De vroegere kerk dateerde van de 14de eeuw en werd gebouwd in de vroeggotische stijl. Ze werd tijdens de Eerste Wereldoorlog totaal verwoest. Eén van de kostbaarste kunstschaten die toen vernield werden, was het schilderij "De Aanbidding der Wijzen" van Jacob Jordaens. Geen enkel spoor werd later van dit doek teruggevonden! De Loppemse priester Jozef Van Ryckeghem die in 1914 onderpastoor aan deze kerk was, vertelt in zijn oorlogsmemoires over de verdwijning van het kunstwerk. In mei 1940 werd de kerk ten tweeden male verwoest. Jozef en Luc Viérin stonden nu in voor de wederopbouw. Vandaag kun je er nog een bronzen kruisweg van Joris Minne bewonderen.

Via de Vismarkt en het vroegere klooster van Zwartzusters (die na de Eerste Wereldoorlog nog een aantal jaren in het Wit Huis te

Loppem verbleven) trokken wij richting Begijnhof. Het dateert van de 12de eeuw en is één van de drie begijnhoven die onze provincie nog rijk is. Uiteraard zijn ook hier geen begijntjes meer te vinden. De Lovie van Proven gebruikt een deel van de gebouwen voor zijn zelfstandig wonende gehandicapten.

Voor het slotgedeelte van ons namiddaguitstapje moesten we richting Esen waar we de brouwerij van de Dolle Brouwers bezochten. Dit geleid bezoek samenvatten is onbegonnen werk. Een vlotte gidse vertelde er met een waterval (of was het bierval?) van woorden hoe haar zonen ooit dit verlaten brouwerijtje opkochten en met een ongelooflijke hardnekkigheid de zaak weer tot bloei brachten. De moeder van de brouwers leek in elk geval niet gespeend van humor en het gelach was dan ook niet uit de lucht. In een goede stemming en met dorstige keel, na drie uur luisteren, werd het Oerbier met eenieders goedvinden geproefd.

B.D.

HEEMKUNDIGE KRING PASTOOR RONSE

nodigt uit...

Donderdag 9 november 2000 om 20.00u

**GEHEIME WAPENS
en de
ATLANTIKWALL
IN FRANS-VLAANDEREN**

door *Philippe Despriet*

Spes Nostra Instituut, Past. Staelensstraat, Zedelgem

Toegang gratis

Samenwerking: Davidsfonds Zedelgem/ Heemkundige Kring

Pastoor Ronse Zedelgem